

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija

UNESCO programmas „Pasaules atmiņa”
Latvijas Nacionālā komiteja

„Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālā reģistra vispārējās vadlīnijas

2009

© UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, 2009

Informācija par UNESCO programmu „Pasaules atmiņa”-

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts
Pils laukums 4-206, Rīga, LV 1050

office@unesco.lv

www.unesco.lv

Saturs

Ievads	4
1. Reģistra izveide	5
2. Dokumentārais mantojums	5
3. Kritēriji nomināciju vērtējumam	6
4. Nomināciju iesniegšana	7
5. Nomināciju izvērtējums	8
6. Reģistra uzturēšana	8
Pielikums nr. 1. Nominācijas pieteikuma veidlapa	9
Pielikums nr. 2. Nomināciju iesniegšanas un izvērtējuma kalendārais plāns	11

Ievads

- a. „Pasaules atmiņa” ir UNESCO programma, kas izveidota 1992. gadā, lai veicinātu pasaules nozīmīgākā dokumentārā mantojuma saglabāšanu, atpazīstamību, pieejamību. „Pasaules atmiņa” ir pasaules tautu kolektīvā atmiņa – dokumentārais mantojums, kas ataino nozīmīgu daļu pasaules kultūras mantojuma¹.
- b. UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” ietvaros darbojas „Pasaules atmiņas” starptautiskais reģistrs, un pasaules valstis ir aicinātas veidot „Pasaules atmiņas” reģionālos un nacionālos reģistrus.
- c. UNESCO programma „Pasaules atmiņa” paredz nacionālo komiteju izveidi programmas dalībvalstīs. Latvijā „Pasaules atmiņas” Nacionālā komiteja izveidota 2001. gadā, un 2008. gadā uz tās pamata izveidota UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Komunikāciju un informācijas sektora padome.
- d. UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālā reģistra vispārējās vadlīnijas izstrādāja UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts un UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas Nacionālā komiteja sadarbībā ar Latvijas atmiņas institūcijām.
- e. „Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālā reģistra darbības uzsākšana norit ar UNESCO Līdzdalības programmas atbalstu UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas izstrādāta darbības plāna „Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālā reģistra izveide” īstenošanai 2008.-2009.gadā.

---

¹ Vairāk informācijas par UNESCO programmu „Pasaules atmiņa” rodams UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas tīmekļa vietnē www.unesco.lv un UNESCO tīmekļa vietnē www.unesco.org

1. Reģistra izveide

- a. Reģistru atbilstoši UNESCO Vispārējām vadlīnijām dokumentārā mantojuma saglabāšanai² izveido un uztur UNESCO programmas „Pasaules atmiņas” Latvijas Nacionālā komiteja (turpmāk – Komiteja) ar UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāta administratīvu un tehnisku atbalstu.
- b. „Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālais reģistrs (turpmāk – Reģistrs) ir dokumentārā mantojuma reģistrs, kas veidots UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” ietvaros ar mērķi veicināt Latvijas nozīmīgākā dokumentārā mantojuma saglabāšanu, pieejamību un atpazīstamību Latvijā un starptautiski.
- c. Reģistra darbības uzdevums ir pievērst Latvijas sabiedrības uzmanību dokumentārā mantojuma lomai kolektīvās kultūras atmiņas pastāvēšanā, dokumentārā mantojuma saglabāšanas nozīmei un atbilstošu saglabāšanas tehnisko instrumentu pielietojumam.
- d. Reģistra apraksta un Reģistrā iekļauto dokumentārā mantojuma liecību publisku pieejamību veic UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts tīmekļa vietnē www.unesco.lv.
- e. Dokumentārā mantojuma iekļaušana Reģistrā ir priekšnosacījums nominācijas tālākai izvirzīšanai „Pasaules atmiņas” Starptautiskajam reģistram.
- f. Reģistra izveides papildus uzdevums ir izveidot saikni starp Reģistru un Pasaules digitālo bibliotēku³ un Komitejai sadarbībā ar Reģistrā iekļautā dokumentārā mantojuma īpašniekiem/glabātājiem nodrošināt pieeju Reģistrā iekļauto dokumentu digitālajām versijām Pasaules digitālās bibliotēkas tīmekļa vietnē www.wdl.org.

2. Dokumentārais mantojums

- a. UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” ietvaros ar cilvēces dokumentāro mantojumu tiek saprasti dokumenti,
  - i. kas ir kustami;
  - ii. kas veidoti no zīmēm/kodiem, skaņām un/vai attēliem;
  - iii. kuru saglabāšana ir iespējama;
  - iv. kas ir reproducējami un pārvietojami;
  - v. kas ir rezultāts pārdomātam dokumentēšanas procesam.
- b. Dokumentārā mantojuma objektu veido divi dokumenta komponenti: informācijas saturs un nesējs, kas var būt dažādi un ir vienlīdz nozīmīgi kā atmiņas daļas.
- c. Dokumentārā mantojuma objekts var būt dažādas formas un satura dokuments vai dokumentu kopums, piemēram:
  - i. Tekstuālie dokumenti var būt manuskripti, grāmatas, avīzes, plakāti u.c. Teksta saturs var būt fiksēts ar tinti, zīmuli, krāsu vai citu līdzekli. Informācijas nesējs var būt papīrs, plastika, papirus, tekstils, akmens vai cits līdzeklis.
  - ii. Dokumenti bez teksta kā zīmējumi, kartes, mūzikas ieraksti u.c

² *Memory of the World. General Guidelines to Safeguard Documentary Heritage*. Revised edition. UNESCO, 2002. Doc. CII-95/WS-11 rev.

³ Vairāk par Pasaules digitālo bibliotēku (ang.val. *World Digital Library*) skatīt www.wdl.org

- iii. Audiovizuālie dokumenti, kā filmas, mūzikas ieraksti un fotogrāfijas, neatkarīgi no tā, vai ierakstīti analogā vai digitālā formātā un vai mehāniskā, elektroniskā vai citā veidā, nozīmē fizisko nesēju kopā ar informāciju saturošo slāni, kur atrodas dokumenta saturs.

3. Kritēriji nomināciju vērtējumam

- a. Komiteja izvērtē Reģistram pieteikto dokumentu nomināciju pēc šajās vadlīnijās noteiktiem kritērijiem un pieņem lēmumu par nomināciju iekļaušanu vai neiekļaušanu Reģistrā.
- b. Kritēriji nomināciju vērtējumam noteikti, balstoties uz UNESCO Vispārējām vadlīnijām dokumentārā mantojuma saglabāšanai⁴, tās piemērojot Latvijas nacionālajam dokumentārā mantojuma saglabāšanas kontekstam.
- c. Komiteja izvērtē nominētā(-o) dokumenta(-u) autentiskumu – vai nominēts ir dokumenta(-u) oriģināls un vai tā/to identitāte un izcelsme ir patiesi noteikta.
- d. Komiteja izvērtē, vai nominētajam(-iem) dokumentam(-iem) ir nacionāla mēroga ietekme Latvijas vēsturē.
- e. Komiteja nosaka nominētā(-o) dokumenta(-u) nozīmi, izvērtējot, vai nominētais(-ie) dokuments(-i) ir *unikāls(-i) un neaizstājams(-i)*, vai tā/to izzūšana vai iznīcināšana nozīmētu būtisku zaudējumu cilvēces mantojumam. Nozīmi cilvēces mantojumam jāpamato ar vienu vai vairākiem no šādiem kritērijiem:
  - i. *laiks* - dokumenta kā sava laika liecības nozīme, dokumenta ietekme uz vēsturiskām, kultūras, sociālām pārmaiņām, atklājumiem vai nozīme noteiktu dokumentu veidu attīstībā;
  - ii. *vieta* - dokumenta radīšanas vieta ir tā nozīmes viens no pamata elementiem; dokuments var ietvert būtisku informāciju par vietu, kas ir nozīmīga visas pasaules vēsturē un kultūrā; vai arī vietai pašai var būt nozīmīga ietekme uz dokumenta saturu, tas var būt noteiktu izzudušu vidi vai institūcijas apraksts;
  - iii. *cilvēki* - dokumenta radīšanas sociālais un kultūras konteksts atspoguļo nozīmīgus cilvēces darbības vai sociālās, industriālās, mākslinieciskās vai politiskās attīstības aspektus; dokuments var ietvert vēsturiski nozīmīgu kustību un pārmaiņu esenci, atspoguļot nozīmīgu personību vai cilvēku grupu vēsturisku ietekmi;
  - iv. *tēma* – dokuments var kalpot kā nozīmīga liecība par noteiktu tēmu, atainot noteiktu vēsturisku vai intelektuālu attīstību zinātnē, kultūrā, politikā, sportā u.c.
  - v. *forma un stils* - dokumentam var būt īpaša estētiskā, stilistiskā vai lingvistiskā vērtība, tas var būt tipisks vai parauga eksemplārs noteiktam dokumentu veidam, izzudušam vai izzūdošam nesējam vai formātam.
- f. Komiteja ņem vērā šādus papildus kritērijus nomināciju izvērtējumam:

---

⁴ *Memory of the World. General Guidelines to Safeguard Documentary Heritage*. Revised edition. UNESCO, 2002. Doc. CII-95/WS-11rev.

- i. *retums* – vai tā saturs vai arī fiziskā daba to padara par retu, saglabājušos noteikta dokumentu tipa vai laikmeta piemēru;
  - ii. *integritāte* – ņemot vērā dokumenta nesēja saglabājušos stāvokli, vai dokuments ir pilnīgs vai daļējs un vai tas ticis grozīts vai bojāts; gadījumā, ja tiek nominēts dokumentu kopums, vai nominētie dokumenti ir vienlīdz vērtīgi un nozīmīgi nominācijai, vai tiem ir pamatota saikne kā vienotam dokumentu kopumam;
  - iii. *draudi* – vai tā saglabāšana ir apdraudēta; ja tas ir drošībā, vai noteikta piesardzība būtu jāievēro, lai saglabātu šādu drošību;
- g. Komiteja izvērtē nominētā(-o) dokumenta(-u) pieejamību – vai nominācijas iesniegšanas brīdī nominētais(-ie) dokuments(-i) ir publiski pieejams(-i) sabiedrībai.
- h. Nominācijai pievienojams *rīcības plāns*, kas ietver nominētā(-o) dokumenta(-u) nozīmei atbilstošas saglabāšanas, pieejamības un atpazīstamības veicināšanas stratēģijas.

4. Nomināciju iesniegšana

- a. Nomināciju Reģistram var pieteikt juridiska persona (muzejs, bibliotēka, arhīvs u.c.) vai privāta persona (kolekcionārs u.c.), kas ir dokumenta (-u) īpašnieks vai glabātājs, vai arī kam ir pamatota *vietas, laika, cilvēku* vai citāda saistība ar nominēto(-ajiem) dokumentu(-iem).
  - i. Gadījumā, ja nomināciju iesniedz dokumenta(-u) īpašnieks vai glabātājs, nominācijai jāpievieno apliecinājums par iesniedzēja tiesībām uz nominētā(-o) dokumenta(-u);
  - ii. Gadījumā, ja nomināciju iesniedz juridiska vai privāta persona, kas nav dokumenta(-u) īpašnieks vai glabātājs, nominācijai jāpievieno apliecinājums par dokumenta(-u) īpašnieka vai glabātāja piekrišanu nominācijas iesniegšanai un nominācijā iekļautā rīcības plāna īstenošanai.
- b. Nomināciju iesniegšanai ievērojami šādi noteikumi:
  - i. Nominācijas iesniedzējs vienā nomināciju iesniegšanas ciklā var pieteikt vienu nomināciju.
  - ii. Reģistram var nominēt vienīgi dokumentu oriģinālus. Dokumentu kopiju pieteikums nevar tikt izvērtēts iespējamai iekļaušanai Reģistrā.
  - iii. nominētajam(-iem) dokumentam(-iem) jābūt precīzi identificētam(-iem). Dokumentu kolekciju iesniegšanas gadījumā jābūt norādītam precīzam kolekciju saturam.
  - iv. Nominācijas izstrādājamas atbilstoši nomināciju pieteikuma veidlapai (skatīt Pielikumu nr. 1), ieskaitot rīcības plānu nominētā(-o) dokumenta(-u) saglabāšanai.
- c. Nomināciju iesniegšana norit reizi divos gados atbilstoši UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas tīmekļa vietnē www.unesco.lv publiskotam pieteikumu iesniegšanas un izvērtējuma kalendārajam plānam (skatīt Pielikumu nr. 2).

- d. Komiteja un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts iesaka Nominācijas sagatavošanai konsultēties ar dokumentārā mantojuma saglabāšanas ekspertiem.
- e. Nominācijas iesniedzēja parakstītu nominācijas oriģinālu līdz noteiktajam nomināciju iesniegšanas termiņam iesniedz UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariātā, Pils laukumā 4-206, Rīgā, nominācijas elektroniskā versiju iesūta elektroniski uz adresi office@unesco.lv. UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts tālāk :
  - i. iereģistrē nomināciju, nominācijas iesniedzējam nosūta apstiprinājumu par nominācijas saņemšanu, pārbauda, vai nominācijas saturs un pievienotā dokumentācija atbilst nomināciju iesniegšanas prasībām;
  - ii. iesniegtās nominācijas nepilnības gadījumā nosūta nominācijas iesniedzējam lūgumu sniegt nepieciešamo trūkstošo informāciju, lai nodotu nomināciju tālākai izvērtēšanai.

5. Nomināciju izvērtējums

- a. Nominācijas izvērtē pēc nomināciju atbilstības iesniegšanas formālajām prasībām un pēc nomināciju atbilstības vērtējuma kritērijiem. Nomināciju atbilstību formālajām prasībām izvērtē UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts. Ja nominācija atbilst izvirzītajām formālajām prasībām, tad UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariāts:
  - i. nodod saņemtās nominācijas Komitejai lēmuma pieņemšanai par individuālu ekspertu nozīmēšanu nomināciju izvērtējumam.
  - ii. nodod iesniegtās nominācijas izvēlētajiem individuālajiem ekspertiem izvērtēšanai;
  - iii. saņem ekspertu sniegtos vērtējumus par iesniegtajām nominācijām un nodod tos gala lēmuma pieņemšanai Komitejai;
  - iv. saņem Komitejas pieņemto lēmumu un dara to zināmu nominācijas iesniedzējam un publicē tīmekļa vietnē www.unesco.lv.
- b. Nomināciju atbilstību vērtējuma kritērijiem izvērtē Komitejas nozīmēti individuālie eksperti, kas tiek izvēlēti pēc nomināciju iesniegšanas atbilstoši iesniegto nomināciju specifikai.
- c. Lēmumu par nominācijas iekļaušanu vai neiekļaušanu Reģistrā pieņem Komiteja, ņemot vērā izvēlēto individuālo ekspertu atzinumus par iesniegtajām nominācijām.
- d. Nominācijas līdz lēmuma pieņemšanai par nomināciju iekļaušanu vai neiekļaušanu Reģistrā netiek publicētas.
- e. Nomināciju izvērtējums norit atbilstoši nomināciju iesniegšanas un izvērtējuma kalendārajam plānam (skatīt Pielikumu nr. 2)

6. Reģistra uzturēšana

- f. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku nodrošina iespēju veikt Reģistrā iekļauto dokumentu digitalizāciju gadījumā, ja Reģistrā iekļautais dokuments nav digitalizēts un ja attiecīgā dokumenta īpašnieks / glabātājs piekrīt tā digitalizācijai.

- g. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija nodrošina Reģistra publicēšanu vietnē www.unesco.lv un veicina Reģistra atpazīstamību Latvijā un starptautiski.
- h. Reģistrā iekļauto dokumentu digitālās versijas tiek saistītas ar Pasaules digitālo bibliotēku, ja attiecīgo dokumentu īpašnieks / glabātājs tam piekrīt.

Pielikums nr. 1. Nominācijas pieteikuma veidlapa

„Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālā reģistra nominācijas pieteikuma veidlapa

A daļa – pamata informācija

1. Kopsavilkums

(nominācijas nosaukums un īss raksturojums, ne vairāk kā 200 vārdu apmērā)

2. Nominācijas iesniedzējs

2.1. Vārds / nosaukums (privāta vai juridiska persona)

2.2. Saistība ar nominēto(-iem) dokumentu(-iem) (vai nominācijas iesniedzējam ir juridiska vai citāda pamatota saikne ar nominēto(-iem) dokumentu(-iem)).

2.3. Kontaktpersona(s)

2.4. Kontaktinformācija (adrese, tālruna numurs, faksa numurs, e-pasta adrese)

3. Nominētais(-ie) dokuments(-i)

3.1. Nominētā dokumenta(-u) nosaukums un identificēšanas informācija

4. Nominācijas pamatojums atbilstoši kritērijiem

4.1. Vai nominētais(-ie) dokuments(-i) ir autentisks(-i)?

4.2. Kāda ir nominētā(-o) dokumenta(-u) ietekme Latvijas vēsturē?

4.3. Vai nominētais(-ie) dokuments(-i) ir unikāls un neaizstājams?

4.4. Kā nominētais(-ie) dokuments(-i) atbilst vienam vai vairākiem no šādiem kritērijiem: *laiks, vieta, cilvēki, tēma, forma un stils*.

4.5. Vai nominācijai piemīt noteikts *retums, integritāte, draudi*?

4.6. Kāda ir nominētā(-o) dokumenta(-u) pieejamība – vai nominētais(-ie) dokuments(-i) ir publiski pieejams(-i) sabiedrībai?

4.7. Kāds ir nominācijā ietvertais dokumenta(-u) saglabāšanas, pieejamības un atpazīstamības veicināšanas *rīcības plāns*?

5. Juridiskā informācija

5.1. Dokumenta(-u) īpašnieks (vārds, kontaktinformācija)

5.2. Dokumenta(-u) glabātājs (vārds, kontaktinformācija)

5.3. Kāds ir dokumenta(-u) autortiesību statuss?

5.4. Kāda ir dokumenta pieejamība?

5.5. citi faktori

6. Rīcības plāns

6.1. Kāds ir nominētā(-o) dokumenta(-u) saglabāšanas, pieejamības un atpazīstamības veicināšanas rīcības plāns? (sniedziet plāna kopsavilkumu un pievienojiet pilnu rīcības plānu nominācijas pielikumā)

7. Konsultācijas

7.1. Ja nominācijas izstrādes laikā konsultējāties ar kādu institūciju un/vai individuālu ekspertu, norādiet institūciju un/vai individuālu ekspertu vārdus un kontaktinformāciju.

B daļa – papildus informācija

8. Riska novērtējums

8.1. Iespējamie draudi nominētā(-o) dokumenta(-u) saglabāšanai.

C daļa – nominācijas iesniegšana

Nomināciju sagatavoja:

(vārds, uzvārds) _____

(paraksts) _____ (datums) _____

Nomināciju iesniedz:

(Juridiskas personas pilnvarots pārstāvis vai privāta persona)

(vārds, uzvārds) _____

(paraksts) _____ (datums) _____

Pielikums nr. 2. Nomināciju iesniegšanas un izvērtējuma kalendārais plāns

Sākot no 2009. gada ik pēc 2 gadiem:

Termiņš	Reģistra darbības uzsākšanas posms
30. jūnijs	Nomināciju pirmā pieteikuma izsludināšana, „Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālā reģistra vispārējo vadlīniju publicēšana UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas tīmekļa vietnē www.unesco.lv .
30. septembris	Nomināciju iesniegšana UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariātā.
30. novembris	UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas Nacionālās komitejas lēmums par nominētā(-o) dokumenta(-u) iekļaušanu vai neiekļaušanu „Pasaules atmiņas” Latvijas Nacionālajā reģistrā.